

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Приймальна комісія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

ДВНЗ «УжНУ», ректор

_____ проф. Володимир СМОЛАНКА

_____ 2025 р.

ПРОГРАМА

співбесіди з дисципліни «РУМУНСЬКА МОВА»

для вступників на навчання

для здобуття освітнього ступеня “бакалавр”

(на основі повної загальної середньої освіти/НРК5)

РОЗРОБЛЕНО

Предметною екзаменаційною комісією

з румунської мови

Голова комісії: _____ Тарас ДАЦЬО

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування у вигляді індивідуальної усної співбесіди (далі – співбесіди) зі вступниками розроблена відповідно до рівнів досягнень, визначених у чинних програмах з іноземних мов для освітніх навчальних закладів України, що відповідають Загальноєвропейським рекомендаціям з мовної освіти з урахуванням Програми зовнішнього незалежного оцінювання з іноземних мов, на підставі Правил прийому на навчання для здобуття вищої освіти у Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» у 2025 році (далі – Правила прийому, далі – ДВНЗ «УжНУ»), розроблені Приймальною комісією ДВНЗ «УжНУ» (далі – Приймальна комісія) відповідно до наказів ректора №№ 253/01-06 – 255/01-06 від 24.02.2025 року та Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році.

За роки незалежного розвитку освіта України зробила відчутні кроки вперед. Зокрема затверджено Національну державну програму "Освіта. Україна ХХІ століття", здійснюються добре відомі кожному реформи в організації навчального процесу: заохочення нових форм, оновлення змісту та методики навчання, забезпечення національно-освітніх потреб усіх громадян країни різної національної приналежності. Для того, щоб всі ці засади набули практичного змісту, потрібно забезпечити сучасну школу висококваліфікованими спеціалістами.

Співбесіду з румунської мови випускники складають в усній формі. Вона вимагає від студента:

- ґрунтовних знань з сучасної румунської мови (знання теоретичного матеріалу, правил та вміння підкріпити їх прикладами);
- виявлення обізнаності з проблемами розвитку румунської мови на сучасному етапі;
- володіння методикою лексичного, фонетичного, морфемного, словотвірного, морфологічного розборів виділених у тексті слів;

При підготовці до співбесіди випускник повинен вдумливо опрацювати значний за обсягом теоретичний матеріал, користуючись Програмою з румунської мови до державних іспитів.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

РУМУНСЬКА МОВА

Румунська мова як внормована і опрацьована форма загальнонаціональної мови, її писемна й усна форми. Мовна норма та її соціальне значення. Основні тенденції розвитку румунської літературної мови на сучасному етапі.

Функція мови. Мова ієрархічна система. Синтагматичні та парадигматичні відношення мовних одиниць. Сучасна румунська мова як об'єкт

наукового вивчення. Специфічні риси румунської мови в галузі фонетики, лексики, морфології та синтаксису.

Історія румунського правопису.

ФОНЕТИКА І ФОНОЛОГІЯ

Предмет фонетики і фонології, зв'язок з іншими лінгвістичними дисциплінами. Загальна характеристика фонетичної системи сучасної румунської мови.

Основні звукові одиниці мови: лінійні (сегментні) звуки та нелінійні (суперсегментні) наголос, інтонація. Акустичні властивості мовних звуків. Три аспекти вивчення звука.

Голосні та приголосні звуки (загальна характеристика). Акустико-артикуляційна класифікація голосних звуків. Акустико-артикуляційна класифікація приголосних звуків: за способом і місцем творення, за ступенем палаталізації, за участю голосу і шуму. Асиміляція і дисиміляція приголосних у потоці мовлення. Спрощення в групах приголосних.

Виникнення нових голосних (â, î, ă). Дифтонги і трифтонги.

Виникнення дифтонгів і трифтонгів в румунській мові.

Виникнення приголосних (ț, ș, dz(z), gi, ge, ci, ce) в румунській мові.

Система фонем сучасної румунської літературної мови. Поняття про фонему. Диференційні ознаки та функції фонем. Поняття позиції у фонології. Головні вияви і варіанти фонем.

Фонетична і фонематична транскрипції.

Склад як одиниця фонетичної системи. Румунський складоподіл. Морфемне членування і складоподіл. Орфографічний і фонетичний складоподіл.

Румунський наголос, його функції та ознаки.

Інтонація її функції.

ОРФОЕПІЯ. ГРАФІКА Й ОРФОГРАФІЯ

Поняття орфоепії. Основні риси румунської літературної вимови. Випадки порушення орфоепічних норм. Деякі особливості вимови слів іншомовного походження.

Графічні засоби румунської мови. Основні вимоги до алфавітного письма.

Принципи румунського правопису. Основні правила вживання дефісу. Правопис слів іншомовного походження. Правопис прізвищ. Правопис складних слів.

ЛЕКСИКОЛОГІЯ І ФРАЗЕОЛОГІЯ

Предмет лексикології. Зв'язок лексикології з іншими мовознавчими дисциплінами. Слово в лексико-семантичній системі мови. Ознаки слова як мовної одиниці. Слово і поняття. Знакова природа слова. Структурні ознаки

слова: фонетична оформленість, внутрішньоструктурна цілісність, відокремлено-оформленість. Лексика румунської мови як система. Однозначність і багатозначність слів в румунській мові. Пряме і переносне значення слова. Типи переносних значень. Конотативна функція слова. Прямі і непрямі запозичення в румунській мові. Наявність румунських слів в інших мовах.

Явище омонімії. Типи омонімів і шляхи їх виникнення. Питання про критерії розрізнення омонімії та полісемії. Відмежування лексичних омонімів (повних і часткових) від омофонів, омографів і омоформ.

Синонімія як тип лексико-семантичного відношення. Поняття синонімічного ряду. Класифікація та стилістичні функції синонімів.

Антонімія. Семантична та структурна класифікація антонімів. Антитеза й оксюморон як стилістичні фігури. Явище паронімії. Стилiстичне використання паронімічної лексики.

Активний і пасивний склад лексики сучасної румунської мови. Застарілі слова, їх типи. Неологізми, їх типи. Функції застарілих слів і неологізмів.

Предмет фразеології. Джерела фразеології. Фразеологізм – основна одиниця фразеологічної системи. Фразеологічне значення. Його відмінність від лексичного. Типи фразеологізмів. Ідіоматика. Джерела ідіоматики.

Стилiстичний аспект слова. Класифікація стилів.

Характеристика румунської лексики з етимологічної точки зору. Етимологічні принципи, етимологічна стратифікація.

Лексикографія як мовознавча дисципліна. Типи словників, їхні кращі зразки. Короткі відомості щодо історії становлення і розвитку румунської лексикографії.

Словотворення та його різновиди. Префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, постфіксальний, неафіксальні різновиди морфологічного способу словотворення. Основа та словоскладання як різновиди морфологічного способу словотворення. Аббревіація – різновид морфологічного способу словотворення. Типи аббревіатур та стилістичні можливості їх вживання.

Субстантивація, ад'єктивація, адвербіалізація – різновиди морфолого-синтаксичного способу словотворення.

МОРФОЛОГІЯ

Основні поняття і предмет морфології. Зв'язок морфології з іншими лінгвістичними дисциплінами. Слово, словоформа, парадигма у морфології. Поняття граматичної категорії. Типи граматичних категорій. Поняття граматичної форми. Способи й засоби вираження граматичного значення.

Система частин мови в сучасній румунській мові. Критерії визначення частин мови та історія їх становлення в румунському мовознавстві.

Повнозначні частини мови і службові слова (аналітичні синтаксичні морфеми). Іменник і дієслово як центральні (основні) частини мови.

Взаємозв'язок іменникової та дієслівної семантики.

Іменники. Визначення іменника як частини мови. Взаємна обумовленість лексичного значення та граматичних ознак іменника.

Лексико-граматичні категорії іменника. Іменники – власні і загальні назви. Іменники конкретні і абстрактні назви, особливості семантики і відмінювання. Іменник – збірні та речовинні назви, особливості семантики та відмінювання.

Категорія роду іменника. Її реальна та формальна семантика, засоби вираження. Історичні зміни у формуванні категорії роду іменників. Рід невідмінюваних іменників та аббревіатур.

Категорія числа іменника, її обумовленість зовнішньою семантикою, засоби вираження. Історичні зміни у формуванні категорії числа іменників. Іменники *pluralia tantum*, особливості їх відмінювання. Іменники *singularia tantum*.

Категорія відмінка іменника, граматичний зміст та засоби вираження. Система відмінків сучасної румунської мови. Історичні зміни в системі відмінювання іменників. Особливості відмінювання іменників I відміни. Особливості відмінювання іменників II відміни. Особливості відмінювання іменників III та IV відмін.

Визначення **прикметника** як частини мови. Морфологічна будова та граматичні ознаки прикметника. Короткі і повні, членні і нечленні, стягнені і нестягнені форми прикметників (з історичними коментарями). Розряди прикметників та принципи їх розмежування. Проміжні розряди прикметників. Семантико-морфологічні особливості якісних прикметників. Співвідносна та неспіввідносна міра вияву ознаки якісних прикметників. Лексико-семантичні категорії відносних прикметників. Присвійні прикметники, їхні ознаки. Відмінювання прикметників. Субстантивація прикметників.

Визначення числівника як частини мови. Погляди мовознавців на числівник. Граматичні ознаки числівника. Класифікація числівників за морфологічною будовою (з історичними коментарями). Класифікація числівників за семантикою. Відмінювання числівників. Синтаксичні параметри числівників.

Займенник як частина мови. Місце займенника у системі частин мови (історія питання). Поділ займенників на розряди за значенням. Особливості займенникових парадигм (з історичними коментарями).

Дієслово як самостійна частина мови і як система дієслівних форм. Граматичні особливості інфінітива (з історичним коментарем). Поділ дієслів на класи (з історичними коментарями).

Загальнодієслівні граматичні категорії дієслова. Типи дієслівних утворень. Їхні граматичні ознаки та синтаксичні функції. Загальнодієслівна категорія виду, засоби її вираження. Одновидові та двовидові дієслова. Загальнодієслівна категорія стану, способи та засоби її вираження.

Загальнодієслівна категорія перехідності-неперехідності, способи та засоби її вираження.

Дієслівна категорія способу, засоби її вираження. Історія утворення форм умовного та наказового способів. Дієслівна категорія часу, засоби її вираження. Значення часових форм. Історія форм майбутнього та минулого часу. Дієслівна категорія особи, засоби її вираження. Дієслівні парадигми (з історичними коментарями).

Визначення **прислівника** як частини мови. Розряди прислівників. Класифікація прислівників за синтаксичною функцією. Загальна характеристика атрибутивних прислівників. Загальна характеристика предикативних прислівників. Загальна характеристика модальних прислівників.

Прийменник як службова частина мови. Погляди мовознавців на прийменник. Розряди прийменників за структурою.

Сполучник як службова частина мови. Основні підходи до визначення статусу сполучника. Сурядні і підрядні сполучники. Розряди сполучників за структурою.

Вигук як особливий лексико-граматичний розряд слів. Звуконаслідувальні слова.

СИНТАКСИС І ПУНКТУАЦІЯ

Синтаксис як розділ граматики. Зв'язок синтаксису з іншими мовознавчими дисциплінами.

Основні одиниці синтаксису: синтаксема, словосполучення, речення. Питання про синтаксичні одиниці, більші за речення. Текст. Типи зв'язного мовлення. Речення і словосполучення як окремі синтаксичні одиниці. Речення і висловлювання. Речення і фраза.

Словосполучення. Граматичне значення і структурні схеми та типи словосполучень. Класифікація словосполучень за лексико-граматичним принципом. Функції словосполучення.

Типи підрядного зв'язку. Засоби вираження підрядних зв'язків. Узгодження і кореляція. Керування як тип підрядного зв'язку. Сильне і слабе, варіативне і неваріативне, посереднє і безпосереднє керування. Відмінкове прилягання та власне прилягання як типи підрядного зв'язку.

Речення. Визначення речення. Предикативність і модальність. Співвідношення об'єктивної і суб'єктивної модальності в реченні. Аспекти вивчення речення, формально-граматичний, семантико-синтаксичний, комунікативний.

Класифікація речень типи речень за комунікативною настановою (розповідні, питальні, спонукальні речення), за характером предикативних відношень. Стверджувальні та заперечні речення. Окличні речення. Класифікація речень за будовою.

Просте речення як монопредикативна одиниця. Поняття про мінімальну структурну схему речення та парадигму простого речення.

Дієслівні, субстантивні, ад'єктивні, партиципні, адвербіальні, інфінітивні речення. Типи речень за способом вираження предикативності. Двоскладні та односкладні речення. Типи речень за повнотою реалізації структурної схеми. Контекстуальне та ситуативно неповні речення. Еліптичні речення. Комуникати як еквівалент речень. Основні типи комунікатів.

Головні члени простого речення. Номінативні підмети, засоби їх вираження. Підмети-словосполучення, їх класифікація й засоби вираження. Інфінітивні підмети. Простий дієслівний присудок – координований і некоординований. Простий дієслівний ускладнений присудок. Субстантивні, ад'єктивні та партиципні двоскладні речення, особливості їх граматичної будови. Іменний складений присудок. Типи зв'язок. Засоби вираження іменної частини. Складений дієслівний присудок. Поняття про суб'єктний та об'єктний інфінітив. Засоби вираження допоміжних компонентів складеного дієслівного присудка. Ускладнені форми складених дієслівного та іменного присудків.

Односкладні речення. Питання про односкладні речення та їх класифікація в мовознавчій науці. Типи дієслівних односкладних речень. Безособові речення. Інфінітивні речення. Односкладні речення іменного класу номінативні, генітивні та квантитативно-генітивні.

Поняття про просте ускладнене речення. Речення з сурядними рядами словоформ, основні правила пунктуації таких речень. Речення з напівпредикативними зворотами, пунктуація у таких реченнях. Речення з поясювально-уточнюючими зворотами. Розділові знаки при уточнюючих зворотах. Речення зі звертаннями. Речення зі вставними і вставленими конструкціями. Функціонально-семантичні групи вставних компонентів.

Складне речення. Загальна характеристика складного речення. Засоби зв'язку предикативних частин. Питання класифікації складних речень.

Складносурядні речення в сучасній румунській мові. Складносурядні речення відкритої структури. Складносурядні речення закритої структури.

Складнопідрядні речення особливості їх будови. Класифікація складнопідрядних речень. Складнопідрядні речення нерозчленованої структури. Займенниково-співвідносні речення. Складнопідрядні речення з прислівним зв'язком. Складнопідрядні речення з підрядними присубстантивними. Складні речення з підрядними з'ясувальними. Складнопідрядні речення розчленованої структури. Складні речення з підрядними мети. Складні речення з підрядними умови. Складнопідрядні речення часу. Складнопідрядні порівняльні речення. Складнопідрядні речення причини. Складнопідрядні допустові речення. Складнопідрядні наслідкові речення. Складнопідрядні зіставлявальні речення.

Складні безсполучникові речення. Питання їх класифікації. Складні безсполучникові речення відкритої та закритої структури.

Складні багатокomпонентні речення. Основні їх типи. Складнопідрядні речення ускладненої структури (з кількома підрядними).

Складні синтаксичні конструкції з сурядним, підрядним та безсполучниковим зв'язком.

Пунктуація. Принципи румунської пунктуації. Система розділових знаків.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ ТА ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВСТУПНИКІВ

Завдання співбесіди складається з 3-х теоретичних питань, кожне з яких оцінюється в діапазоні 0 – 40 балів (сумарна кількість балів дорівнює 120). До отриманої суми балів додається ще 80 балів. Таким чином, відповідь вступника оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів і вираховується за формулою: $80 + T_{z1} + T_{z2} + T_{z3}$.

При оцінюванні відповідей абітурієнта враховують такі моменти: – обсяг і глибина знань;

– вміння критично і творчо розглянути програмний матеріал, робити самостійні логічні висновки;

– вміння чітко, точно й правильно давати відповідь на всі питання;

– рівень мовленнєвої та загальної культури, зокрема вживання слів відповідно до їх значення, володіння нормами літературної вимови та акцентуації, точність вживання граматичних форм, чистота мовлення, етика поведінки.

Визначення результату співбесіди з румунської мови здійснюється на основі схем нарахування балів за виконання завдань співбесіди, поданих в Критеріях оцінювання співбесіди з румунської мови. Вступник, який набрав менше 100 балів із вступного випробування, отримує оцінку «незадовільно».

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СПІВБЕСІДИ З РУМУНСЬКОЇ МОВИ

Бал / оцінка	Характеристика підготовленості вступника
0	Відсутнє знання основного програмного матеріалу; Вступник не володіє елементарними практичними знаннями зі шкільного курсу румунської мови.
11 – 20	Вступник виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.
21 – 30	Вступник виявив часткове знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання, не завжди вміє виконувати завдання, передбачені програмою, знайомий лише частково з основною рекомендованою літературою. Під час відповіді на питання були допущені помилки, але вступник частково володіє необхідними знаннями для їх усунення за допомогою екзаменатора.
31 – 40	Вступник виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання, уміє виконувати завдання передбачені програмою, знайомий з основною рекомендованою літературою. Під час відповіді на питання були допущені помилки, але вступник володіє необхідними знаннями для їх усунення за допомогою екзаменатора. Вступник демонструє високий рівень знань матеріалу різних розділів шкільного курсу з румунської мови, дає абсолютно правильні відповіді на питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного та додаткового матеріалу.

РЕКОМЕНДОВАНИ ДЖЕРЕЛА ИНФОРМАЦІЇ

1. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti”, Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române, ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.
2. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti”, Gramatica limbii române, I-II, Editura Academiei Române, București, 2005.
3. Bodreagă, Adriana și Colectiv, Examenul de capacitate, îndrumar, București, Editura Eficient, 1998.
4. Chircu Buftea, Adrian, Limba română. Teste-grilă pentru examene, Cluj-Napoca, Editura Hiparion, 2000.
5. Dănilă, Ioan, Limba română. Algoritmii analizei gramaticale, Bacău, Editura Egal, 2001.
6. Gal, Viorica, Limba română. Teste-grilă pentru examene, București, Editura Corint, 2001.
7. Gherghina, Dumitru, Limba română în școală, Craiova, Editura Didactică Nora, 1999.
8. Iliescu, Ada; Marinescu, Heana; Petre, Elena; Șoșa, Elisabeta, Limba română. Grile pentru concursul de admitere de la Facultatea de Drept, Craiova, Editura Universitaria, 2009.
9. Iliescu, Ada; Șoșa, Elisabeta; Petre, Elena; Braeșter, Doina, Limba română In 1200 de grile, Editura Sitech, Craiova, 2002.
10. Iliescu, Ada, Manual de limba română ca limbă străină (pentru studenți străini, pentru vorbitorii străini, pentru românii de pretutindeni), E. D. P., București, 2002.
11. Iliescu, Ada, Gramatica aplicată a limbii române, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2003
12. Iliescu, Ada, Gramatica practică a limbii române pentru străini, Editura Universitaria, Craiova, 2003.
13. Iliescu, Ada, Fonetica deconspirată, Editura Rotomat, Craiova, 2004.
14. Iliescu, Ada, Limba română literară actuală, Editura Universitaria, Craiova, 2004.
15. Lăzărescu, Rodica, Limba română pentru bacalaureat și admitere în învățământul superior, Editura Corint, București, 2005